

Mamlakatimizda shaxsiy sug'urtaning bozor holati ko'rsatkichlar tahlili

Bazarov Zakir Xonqulovich

Sug'urta ishi" kafedrası, PhD, dotsent

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

E-mail: b.zakir@tsue.uz

Annotatsiya: Ushbu maqola orqali mamlakatimizda shaxsiy sug'urtaning bozor holati ko'rsatkichlar tahlili haqida bilimga ega bo'lishingiz mumkin.

Davlat tomonidan amalga oshirilayotgan sug'urta xizmatlari bozorini tartibga solish siyosati, ushbu sohani tez sur'atlar bilan rivojlantirish uchun zaruriy imkoniyat va infratuzilmani shakllantirib, barqaror o'sish dinamikasini ta'minlamoqda. Ushbu islohotlar zamonaviy, kompleks va raqobatbardosh sug'urta bozorini yaratishda muhim omillar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Hozirgi kunda mamlakatimizda ijtimoiy-iqtisodiy sohalarda yuz berayotgan amaliy o'zgarishlar, iqtisodiy tizimning muhim bo'g'inlaridan biri bo'lgan sug'urta faoliyatining ahamiyatini yanada oshirish uchun asosli imkoniyatlar yaratmoqda. Sug'urta sohasi — bozor iqtisodiyotining ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, u davlatning iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotida muhim o'rin egallaydi.

Hozirgi kunda mamlakatimizda siyosiy va iqtisodiy yo'nalishlarda yuz berayotgan tub islohotlar natijasida moliyaviy tizimning ajralmas qismi bo'lgan sug'urta sohasi uchun ham zaruriy imkoniyat va infratuzilmalar yaratilmoqda. Mahalliy sug'urta faoliyatini rivojlantirish jarayoni bosqichma-bosqich kengayib, izchil taraqqiy etmoqda. Sug'urta tizimi bugungi kunda davlatimizning barqaror o'sishi va iqtisodiy mustahkamligini ta'minlovchi muhim strategik omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

Iqtisodiy taraqqiyot sharoitida har bir tadbirkor hamda jamiyatning har bir fuqarosi o'z sog'ligi, hayoti va mulki xavfsizligi borasida mas'uliyat bilan yondashishi lozim. Shu maqsadda, sifatli sug'urta xizmatlaridan oqilona foydalanish orqali, inson o'z hayoti va mol-mulkini ishonchli himoya ostiga olish imkoniyatiga ega bo'ladi.

So'nggi yillarda sug'urta bozori infratuzilmasining rivojlanishi va uning professional ishtirokchilari sonining ortishi bilan, kompaniyalar tomonidan taqdim etilayotgan sug'urta xizmatlari sifatini yuqori darajaga ko'tarish maqsadida xalqaro sifat menejmenti tizimlari faol qo'llanilmoqda.

Yangi yondashuv asosida ilg'or axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish ishlari amalga oshirilmoqda. Sug'urta mahsulotlarini yaratishda innovatsion marketing usullaridan foydalanib, aholining fikr va takliflarini inobatga olgan holda, sug'urta shartnomalari, polislari, tarqatma materiallar va reklama mahsulotlari estetik va jozibador ko'rinishda tayyorlanmoqda. Shuningdek, aholiga xizmat ko'rsatish ofislari zamonaviy talablarga mos ravishda yangilanmoqda.

2022 yil aprelda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining [Farmoni](#) bilan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Loyiha boshqaruvi milliy agentligi O'zbekiston Respublikasi Istiqbolli loyihalar milliy agentligi sifatida qayta tashkil etildi. Farmonga muvofiq, Agentlik kripto-aktivlar aylanmasi sohasini rivojlantirish hamda ushbu sohada faoliyatni litsenziyalash va ruxsat berish tartib-taomillari bo'yicha vakolatli etib belgilandi¹.

2023 yil sentyabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti [Qarori](#) bilan Agentlikka Iqtisodiyot va moliya vazirligining kapital bozorini, shu jumladan qimmatli qog'ozlar savdosining tashkilotchilari va Qimmatli qog'ozlar markaziy depozitariysi faoliyatini tartibga solish, korporativ boshqaruvni rivojlantirish, shuningdek, sug'urta tashkilotlari faoliyati ustidan nazoratni amalga oshirish bo'yicha vazifa, funktsiya va vakolatlari

¹ <https://napp.uz/uz/pages/malumot> sayt ma'lumotlari asosida tayyorlandi.

o‘tkazildi. Agentlik ushbu sohalarda tartibga solish, litsenziyalash va ruxsat berish tartib-taomillarini amalga oshirish bo‘yicha vakolatli organ etib belgilandi.²

O‘zbekiston Respublikasi Istiqbolli loyihalar milliy agentligi tuzilmasi 1-ilovada keltirib o‘tilgan.

2024 yil 31 dekabr holatiga faoliyat yuritayotgan umumiy sug‘urta tashkilotlari soni 42 taga yetdi, ulardan 34 tasi umumiy sug‘urta tarmog‘i, shundan 6 ta sug‘urta tashkiloti litsenziyasi bekor qilingan va 8 tasi hayot sug‘urtasi tarmog‘ida faoliyat olib bormoqda, shundan 3 ta sug‘urta tashkiloti litsenziyasi bekor qilingan.

O‘zbekiston sug‘urta bozorida amalga oshirilgan umumiy sug‘urta sohasidagi sug‘urta tashkilotlarida sug‘urta to‘lovlarining yig‘ilgan sug‘urta mukofotlariga nisbatan ulushi (mlrd.so‘m)³

1-jadval

Yillar	Sug‘urta mukofotlari (mlrd.so‘m)	Sug‘urta to‘lovlari (mlrd.so‘m)	Sug‘urta to‘lovlarining sug‘urta mukofotlariga nisbatan ulushi (%da)	Oldingi yilga nisbatan o‘rish (+) yoki kamayish (-) (%da)
2020 y.	2 213,7	737,6	33,3	-1,8
2021 y.	3 732,0	1 235,1	33,1	-0,2
2022 y.	6 231,7	2 596,9	41,7	8,6
2023 y.	8 059,7	2 022,1	25,1	-16,6
2024 y.	9 770,1	2 204,5	22,6	-2,5

² <https://napp.uz/uz/pages/malumot> sayt ma’lumotlari asosida tayyorlandi.

³ <https://napp.uz/uz/pages/malumot> sayt ma’lumotlari asosida tayyorlandi.

1-jadval ma'lumotlarga asosida 2020–2024 yillar davomida O'zbekistonda sug'urta bozori barqaror rivojlanib, sug'urta mukofotlari hajmi yil sayin oshgan. 2020 yilda 2 213,7 mlrd so'mni tashkil etgan mukofotlar 2024 yilda 9 770,1 mlrd so'mga yetib, bu besh yil ichida to'rt martadan ortiq o'sishni ko'rsatmoqda. Bu, aholining sug'urtaga bo'lgan ishonchi ortib borayotgani va sug'urta xizmatlarining kengayib borayotganini anglatadi.

Shu bilan birga, sug'urta to'lovlari ham 2022 yilgacha o'sib borgan bo'lsa-da, keyingi yillarda kamaygan. Eng yuqori ko'rsatkich 2022 yilda (2 596,9 mlrd so'm) qayd etilgan bo'lsa, 2024 yilda bu ko'rsatkich 2 204,5 mlrd so'mga tushgan.

Eng e'tiborga molik jihat – sug'urta to'lovlarining sug'urta mukofotlariga nisbatan ulushi 2022 yilda 41,7% bilan eng yuqori darajada bo'lgan. Biroq keyingi ikki yil davomida bu ulush keskin kamayib, 2024 yilda 22,6% ga tushdi. Bu holat kompaniyalar tomonidan to'lovlarning qisqartirilgani yoki ehtimoliy zararlar kamaygani bilan izohlanishi mumkin.

Shuningdek, sug'urta to'lovlaridagi o'sish sur'ati 2022 yilda ijobiy bo'lgan bo'lsa (+8,6%), keyingi yillarda salbiy natijalar qayd etilgan (-16,6% va -2,5%), bu esa sug'urta kompaniyalari faoliyatida to'lov siyosati va ehtimoliy xavflar monitoringiga alohida e'tibor qaratilayotganini ko'rsatadi.

Umuman olganda, sug'urta to'lovlarining mukofotlardagi ulushi O'zbekiston sug'urta bozorining moliyaviy sog'lomligi, foydalilik darajasi hamda risklarni boshqarish sifatini ko'rsatadigan muhim indikator hisoblanadi.

Sug'urta mukofoti – bu sug'urtalanuvchi tomonidan sug'urta kelishuvida ko'rsatilgan tartib va muddatlarga muvofiq sug'urtalovchiga to'lashi lozim bo'lgan to'lov bo'lib, bu orqali sug'urta xizmatidan foydalanadi. Mazkur to'lov sug'urta summasining hajmi, tarif stavkalari, sug'urta muddati hamda boshqa omillar bilan belgilanadi.

Umuman olganda, O'zbekiston sug'urta bozorida umumiy sug'urta sohasidagi sug'urta tashkilotlari faoliyatini tahlil qilish natijasida, sug'urta to'lovlarining yig'ilgan

sug'urta mukofotlariga nisbatan ulushi ushbu sohaning barqarorligi va samaradorligini baholashda muhim ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Ushbu ulush sug'urta kompaniyalarining risklarni boshqarish darajasi, moliyaviy barqarorligi hamda mijozlarga xizmat ko'rsatish sifati haqida muhim axborot beradi.

Agar sug'urta to'lovlarining mukofotlarga nisbatan ulushi yuqori bo'lsa, bu kompaniyaning ko'plab da'volarni qoplaganligini anglatadi, biroq bu holat ularning moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Aksincha, past ulush kompaniyaning xavflarni sinchkovlik bilan baholayotganini va moliyaviy xavfsizlik yostiqchasini saqlab qolayotganini ko'rsatadi, biroq bu mijozlar ehtiyojlarining to'liq ta'minlanmaganligi xavfini ham anglatishi mumkin.

Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston sug'urta bozori hali to'liq shakllanmagan va rivojlanish bosqichida bo'lib, ushbu ko'rsatkichlarning tahlili orqali kompaniyalar o'z strategiyalarini takomillashtirishlari, ishonchlilikni oshirishlari va mijozlar ishonchini qozonishlari zarur. Sug'urta to'lovlari va mukofotlar o'rtasidagi sog'lom muvozanat — uzoq muddatli barqarorlik va raqobatbardosh sug'urta tizimi uchun asosiy omildir.